

**GLOBAL RAQOBAT SHAROITIDA BIZNES LOYIHALAR
SAMARADORLIGINI TA'MINLASH MASALALARI**

Xatamov Mirzo Ergashboyevich

O'zbekiston Respublikasi

Bank-moliya akademiyasi tinglovchisi

Annotatsiya: Ushbu maqola global raqobat sharoitida biznes loyihalarining samaradorligini ta'minlash masalalariga bag'ishlangan. Maqolada biznes loyihalarining muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun zarur bo'lgan asosiy yondashuvlar va strategiyalar, jumladan, innovatsiyalarni joriy etish, raqobatbardosh strategiyalar ishlab chiqish, resurslarni samarali boshqarish va risklarni minimallashtirish kabi masalalar yoritiladi. O'zbekistonda biznes loyihalarini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun mavjud iqtisodiy va moliyaviy sharoitlar hamda davlat qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, jumladan, texnologik inkubatorlar, grantlar va maxsus kreditlar haqida batafsil ma'lumot beriladi. Shuningdek, maqolada raqamli texnologiyalar, marketing strategiyalari, mijozlarga xizmat ko'rsatish sifati va xodimlarni motivatsiya qilish kabi faktorlarga alohida e'tibor qaratiladi. Xulosa qilib aytganda, maqolada global raqobat sharoitida biznes loyihalarining samaradorligini ta'minlash uchun moliyaviy infratuzilma, texnologik yangiliklar va innovatsion yondashuvlarning muhimligi ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: Global raqobat, biznes loyihalari, samaradorlik, resurslarni boshqarish, innovatsiyalar, raqamli texnologiyalar, marketing strategiyalari, risklar, moliyaviy tahlil, O'zbekiston, texnologik inkubatorlar.

Abstract: This article focuses on the issues of ensuring the efficiency of business projects in the context of global competition. The article discusses the key approaches and strategies necessary for the successful implementation of business projects, including the introduction of innovations, the development of competitive strategies, efficient resource management, and risk minimization. The article also provides detailed information about the economic and financial conditions in

Uzbekistan for successfully implementing business projects, along with state support mechanisms such as technological incubators, grants, and special loans. Additionally, the article highlights factors such as digital technologies, marketing strategies, customer service quality, and employee motivation. In conclusion, the article emphasizes the importance of financial infrastructure, technological innovations, and innovative approaches in ensuring the efficiency of business projects in global competition.

Keywords: *Global competition, business projects, efficiency, resource management, innovations, digital technologies, marketing strategies, risks, financial analysis, Uzbekistan, technological incubators.*

Kirish. Globalshuv va raqobatning kuchayishi sharoitida O'zbekistonning biznes loyihalarining samadorligini ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Bu maqsadda davlat tomonidan qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan bo'lib, ular tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, huquqiy kafolatlar yaratish va biznes muhitini yaxshilashga qaratilgan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 13 sentyabrdagi PP-374-sonli qarori tadbirkorlik sub'ektlarining huquqlarini himoya qilish va ularning faoliyatini monitoring qilish tizimini takomillashtirishga qaratilgan. Bu qaror doirasida biznes-ombudsman instituti tashkil etilgan bo'lib, u tadbirkorlarning murojaatlarini ko'rib chiqish va ularning huquqlarini himoya qilish bilan shug'ullanadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 20 dekabrdagi PP-55-sonli qarori investitsiya muhitini yaxshilash, xorijiy va mahalliy investitsiyalarni jalb qilish va ularning huquqiy himoyasini ta'minlashga qaratilgan. Bu qaror doirasida investitsiyalarni himoya qilishni kuchaytirish, investitsiya loyihalarini amalga oshirishda sodda tartiblarni joriy qilish va investitsiya muhitini yaxshilashga qaratilgan choralar belgilangan.

O'zbekiston Respublikasi 2024 yil 11 dekabrdagi ZRU-381-sonli qonuni tadbirkorlik faoliyatini yanada erkinlashtirish va rivojlantirishga qaratilgan. Bu qonun doirasida tadbirkorlik sub'ektlarining huquqlarini himoya qilish, ularning

faoliyatini sodda qilish va biznes muhitini yaxshilashga qaratilgan choralar belgilangan.

O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishidagi asosiy yo'nalishlardan biri – raqobatbardosh biznes muhitini yaratishdir. Buning uchun davlat tomonidan qator ijtimoiy va iqtisodiy islohotlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan qarorlar, jumladan:

PP-4848-sonli qaror (2016 yil) – tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan. Ushbu qaror asosida 2016 yildan buyon tadbirkorlar uchun bir qator imtiyozlar taqdim etilgan, jumladan soliqlarni kamaytirish, litsenziyalash tartibini soddalashtirish, va tadbirkorlarning yuridik himoyasini kuchaytirish.

PP-374-sonli qaror (2022 yil) – biznesni qo'llab-quvvatlash va tadbirkorlik faoliyatini osonlashtirishga qaratilgan. Qaror doirasida tadbirkorlar uchun huquqiy va iqtisodiy imtiyozlar yaratish va ularning faoliyatini monitoring qilish tizimi o'rnatilgan.

Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasida 2020 yilgacha bo'lgan davrda 100 000 dan ortiq yangi tadbirkorlik sub'ektlari tashkil etildi va 2023 yil oxiriga borib, 200 000 dan ortiq yangi ish o'rinlari yaratildi. Bu o'z navbatida mamlakatning iqtisodiy o'sishiga ta'sir ko'rsatmoqda.

Globalshuv va raqobatning kuchayishi sharoitida O'zbekistonda biznes loyihalarining samadorligini ta'minlash uchun davlat tomonidan qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Bu hujjatlar tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlash, huquqiy kafolatlar yaratish va biznes muhitini yaxshilashga qaratilgan. Shu bilan birga, tadbirkorlar uchun qulay va erkin faoliyat muhitini yaratish, ularning huquqlarini himoya qilish va investitsiya muhitini yaxshilashga qaratilgan choralar amalga oshirilmoqda.

O'zbekistonda biznes loyihalarining samaradorligini oshirishga qaratilgan bir qator tadqiqotlar mavjud. Masalan, Z.D. Arifdjanovanning 2024 yilda chop etilgan maqolasida qurilish kompaniyalarida boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan zamonaviy usullar tahlil qilingan. Tadqiqotda soha talablariga mos strategik rejalashtirish, texnologik innovatsiyalar va korporativ madaniyatning

ahamiyati ta'kidlangan. Tadqiqot natijalari operatsion samaradorlik va qaror qabul qilish jarayonlarini yaxshilash uchun strategik yo'nalishlarni taklif etadi.

Sayyora Xushbakovnaning 2022 yilda chop etilgan maqolasida O'zbekistonda investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish masalalari ko'rib chiqilgan. Tadqiqotda xalqaro standartlarga mos ravishda biznes sub'ektlarining investitsiya faoliyatini tahlil qilish va investitsiya loyihalarining xarajat samaradorligini oshirishga qaratilgan xulosalar va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Dunyo bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar biznes loyihalarining samaradorligini oshirishga qaratilgan turli yondashuvlarni o'rganishga qaratilgan. Masalan, Youcef J.-T. Zidane va Nils O.E. Olssonning 2017 yilda chop etilgan maqolasida loyiha samaradorligi, samaradorlik va samaradorlik tushunchalari tahlil qilingan. Tadqiqotda ushbu tushunchalarning turli talqinlari va ularning amaliyotdagi qo'llanilishi ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari ushbu tushunchalarning aniq va izchil ta'riflanishi tashkilotlarni yaxshilashga yordam berishi mumkinligini ko'rsatadi.

Magnus Wilson va boshqalar tomonidan 2018 yilda chop etilgan maqolada biznes modellashtirishning samaradorligi va samaradorligi o'rganilgan. Tadqiqotda biznes modellashtirishning samaradorlik va samaradorlikka ta'siri o'rganilgan. Tadqiqot natijalari biznes modellashtirishning samaradorlik va samaradorlikka ta'sirini oshirish uchun tizimli yondashuvni joriy etishni taklif etadi.

O'zbekiston va xorijiy tadqiqotlar biznes loyihalarining samaradorligini oshirishga qaratilgan turli yondashuvlarni o'rganishga qaratilgan. O'zbekistonda amalga oshirilgan tadqiqotlar soha talablariga mos strategik rejalashtirish, texnologik innovatsiyalar va korporativ madaniyatning ahamiyatini ta'kidlaydi. Xorijiy tadqiqotlar esa biznes modellashtirishning samaradorlik va samaradorlikka ta'sirini o'rganishga qaratilgan. Ushbu tadqiqotlar biznes loyihalarining samaradorligini oshirishga qaratilgan amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro amaliyotda loyiha boshqaruvi samaradorligini oshirish uchun bir qator xalqaro standartlar va metodologiyalar ishlab chiqilgan. Masalan, **ISO 21500** loyiha boshqaruvi bo'yicha umumiy yo'riqnoma bo'lib, loyiha boshqaruvi jarayonlarini soddalashtirish va samaradorligini oshirishga qaratilgan. **PMBOK (Project Management Body of Knowledge)** esa loyiha boshqaruvi uchun asosiy bilimlar to'plamini taqdim etadi, bu esa loyiha boshqaruvchilarga samarali qarorlar qabul qilishda yordam beradi.

Lean loyihalar boshqaruvi ishlab chiqarish va qurilish sohalarida samaradorlikni oshirish uchun qo'llaniladi. Bu yondashuvda isrofgarchilikni kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish va qiymat yaratishga e'tibor qaratiladi. Masalan, **Toyota** kompaniyasining **Obeya** xonasi modeli jamoaviy muammolarni hal qilish va samarali kommunikatsiyani ta'minlashda muvaffaqiyatli qo'llanilgan. Shuningdek, **Integrated Project Delivery (IPD)** modeli qurilish sohasida barcha ishtirokchilarni birlashtirib, umumiy manfaatlarni ta'minlashga qaratilgan.

Zamonaviy loyiha boshqaruvida **Agile metodologiyasi** va **sun'iy intellekt** texnologiyalarining integratsiyasi samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. **Agile** yondashuvi moslashuvchanlikni ta'minlaydi, **sun'iy intellekt** esa loyiha jarayonlarini avtomatlashtirish, risklarni oldindan aniqlash va qaror qabul qilishni tezlashtirishga yordam beradi. Masalan, **AI-powered agile project management** modeli loyiha boshqaruvchilarga samarali qarorlar qabul qilishda yordam beradi.

Xalqaro loyiha boshqaruvida madaniyatlararo farqlarni hisobga olish muhim ahamiyatga ega. **Emotsional intellekt** va **yumshoq ko'nikmalar** jamoaviy ishni samarali tashkil etishda asosiy omil hisoblanadi. Shuningdek, mahalliy hamkorlar bilan ishonchli aloqalar o'rnatish va madaniyatlararo farqlarni tushunish loyiha muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Zamonaviy loyiha boshqaruvida **raqamli vositalar** va **bulutli texnologiyalar** samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Masalan, **Avstraliya mudofaa sanoatida** raqamli modellash va real vaqt rejimida ma'lumotlarni tahlil qilish orqali loyiha muddatlari va byudjetlarini boshqarish samaradorligi oshirilgan. Shuningdek,

BIM (Building Information Modeling) texnologiyasi qurilish sohasida loyiha jarayonlarini samarali boshqarishga yordam beradi.

Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, biznes loyihalarining samaradorligini oshirish uchun xalqaro standartlar, zamonaviy metodologiyalar, madaniyatlararo kompetensiyalar va raqamli texnologiyalarni integratsiyasi muhim ahamiyatga ega. O'zbekiston hamda boshqa rivojlanayotgan mamlakatlar uchun bu tajribalarni o'rganish va amaliyotga joriy etish biznes loyihalarining muvaffaqiyatini ta'minlashda muhim qadam bo'ladi.

Xulosa. Global raqobat sharoitida biznes loyihalarining samaradorligini oshirish, mamlakatlar va kompaniyalar uchun muhim vazifa bo'lib qolmoqda. O'zbekistonda va xorijda amalga oshirilgan tadqiqotlar, samarali loyiha boshqaruvi va yuqori samaradorlikka erishish uchun xalqaro standartlar, zamonaviy metodologiyalar va raqamli texnologiyalarni qo'llash zarurligini ko'rsatadi. O'zbekistonning iqtisodiy va huquqiy islohotlari, shuningdek, biznes muhitini yaxshilashga qaratilgan chora-tadbirlar samaradorlikni oshirishda katta ahamiyatga ega. Shu bilan birga, xalqaro tajribalarni o'rganish va amaliyotga joriy etish, biznes jarayonlarini takomillashtirish uchun zarur bo'lgan asosiy vositadir.

Takliflar:

1. Samarali Strategik Rejalashtirish Biznes loyihalarining samaradorligini oshirish uchun strategik rejalashtirishni kuchaytirish zarur. Har bir loyiha uchun aniq maqsadlar va vazifalar belgilab, resurslarni samarali taqsimlash va vaqtni to'g'ri boshqarish, loyiha muvaffaqiyatini ta'minlashga yordam beradi. Shuningdek, PMBOK va ISO 21500 kabi xalqaro standartlarni qo'llash, loyiha boshqaruvchilariga samarali qarorlar qabul qilishda yordam beradi.

2. Raqamli Texnologiyalar va Sun'iy Intellektni Integratsiya Qilish
Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt yordamida loyihalarni boshqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va optimallashtirish zarur. BIM (Building Information Modeling) va boshqa raqamli vositalarni joriy etish orqali loyihalar jarayonlarini samarali boshqarish mumkin. Bu, nafaqat vaqtni tejash, balki loyihaning har bir bosqichida resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi.

3. Madaniyatlararo Kompetensiyani Rivojlantirish Xalqaro loyihalarda madaniyatlararo farqlarni hisobga olish muhim ahamiyatga ega. Emotsional intellekt va yumshoq ko'nikmalarni rivojlantirish, jamoaviy ishni samarali tashkil etishda asosiy omil hisoblanadi. Shuning uchun, tashkilotlar va loyiha boshqaruvchilari madaniyatlararo farqlarni tushunib, jamoaviy ishlashni yaxshilashga qaratilgan o'quv dasturlarini amalga oshirishlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2016). *PP-4848-sonli qaror: Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishga qaratilgan.*
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2022). *PP-374-sonli qaror: Tadbirkorlik sub'ektlarining huquqlarini himoya qilish va monitoring tizimini takomillashtirish.*
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2021). *PP-55-sonli qaror: Investitsiya muhitini yaxshilash va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish.*
4. International Organization for Standardization (ISO). (2012). *ISO 21500:2012 – Project management – Guide to project management.* ISO.
5. Arifdjanoiva, Z.D. (2024). *Qurilish kompaniyalarida boshqaruv samaradorligini oshirishga qaratilgan zamonaviy usullar.* ResearchGate. [Link](#)
6. Xushbakovna, S. (2022). *O'zbekistonda investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligini oshirish.* PhilPapers. [Link](#)
7. Zidane, Y.-T., & Olsson, N.O.E. (2017). *Defining project efficiency, effectiveness, and efficacy.* ResearchGate. [Link](#)
8. Wilson, M., et al. (2018). *Business Modeling Efficiency and Effectiveness: Exploring the Impact of Business Models on Project Management.* DiVA Portal. [Link](#)
9. Project Management Institute. (2017). *A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK® Guide)* (6th ed.). Project Management Institute.
10. Toyota Motor Corporation. (2015). *Toyota Production System: Beyond Large-Scale Production.* Productivity Press.